

TOEKOMST VAN HET KERKGEBOUW

Toekomstplannen worden er volop gemaakt, ook in deze coronatijden. Een lockdown, minder of geen kansen tot fysieke vergaderingen, beletten ons echter niet om na te denken. Achter alle plannen die gedacht en gemaakt worden voor de toekomst, schuilt echter een schaduw. Veel dingen worden in een mooi verslag gegoten. Veel is gepland. En maar al te vaak verdwijnen verslagen in mooie mappen, alsof het archiefstukken zijn. Is het de moed die ontbreekt om er echt mee te werken? Is het angst om met een gedurfde visie voor de toekomst naar buiten te komen? De toekomst zal het wellicht duidelijk maken...

De kerkgebouwen

Wat de toekomst van onze kerkgebouwen betreft, is het vandaag overduidelijk dat er een overvloed is aan kerken. Er was een tijd waar in elke buurt of wijk een kerk of kapel werd gebouwd. Een tijd die baadde in een katholieke en christelijke levenscultuur. De cultusplaatsen waren toen evident. Vandaag is dit duidelijk heel anders. En de vraag wordt terecht gesteld of al die gebouwen voor de eredienst nog echt nodig zijn. Vandaar werden overall kerkenbeleidsplannen opgemaakt. Een plan met een verhaal voor de toekomst van de kerkgebouwen. Momenteel berusten deze plannen als een mooi verslag in één of andere bewaarkast. En de overheid is tevreden dat de beleidsplannen tijdig klaar zijn en goed gekeurd zijn. In veel van deze plannen ontbreekt echter een gedurfde visie naar morgen toe. Veeleer gaat het om behoud van de gebouwen. We kijken welke vieringen we over de verschillende kerken kunnen plannen. Kwestie dat ze nog allemaal gebruikt worden. We gaan ook niet te veel nevenbestemmingen geven aan kerken, laat staan herbestemmingen geven. Dit zou bepaalde belangen van gesprekspartners rond de tafel kunnen fnuiken. Niemand wil of durft grote stappen ondernemen. Liever nog wat afwachten, alhoewel we niet naast de feiten kunnen kijken. Er ontbreekt moed en durf, alsof een kerkgebouw 'mijn' bezit is.

Vanuit de inhoud

In onze overlegmomenten en het maken van toekomstplannen denken wij veelal heel praktisch. Te vaak vergeten wij vanuit de inhoud te denken. Zo leerde ik het vorige week van een architect. Als het over (her)bestemmen van een kerkgebouw gaat, zijn ze nu historisch of zijn ze eerder hedendaags, dan mogen we niet vergeten dat deze gebouwen in de eerste plaats ontmoetingsruimten zijn. Een kerkgebouw moet midden in het leven een plaats zijn waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, waar ze samen het leven kunnen en mogen delen. Het is een ontmoetingsplaats voor gelovigen, die er hun geloof samen vieren. Het wil een ontmoetingsplaats zijn voor zoveel passanten, op zoek naar houvast in het leven. Deze maatschappelijke functie van het kerkgebouw mogen we niet uit het oog verliezen, aldus mijn gesprekspartner. Hij heeft dan ook in 2018 als architect, met zijn vennootschap, de Sint-Jozefskerk in Roeselare gekocht. Vandaag is er een architectenbureau in gevestigd. En er is ontmoetingsruimte voor de mensen in de wijk en de buurt, die hun kerk als cultusgebouw kwijt zijn. Mensen die vandaag blij zijn dat ze nog in hun vroegere kerk terecht kunnen. Ik mocht er vorige week even op bezoek.

Herbestemming

Het opzet van deze herbestemming is dat de kerk als kerkgebouw blijft, zowel aan de binnenkant als aan de buitenkant. Alleen werden de hoofdingang en de zijingangen vervangen door een ramenpartij van 12 meter. Zo heb je zicht op de omgeving en heeft de omgeving zicht op wat er binnen gebeurt. Een zichtbare en tastbare verbondenheid met de omgeving. Dat is toch ook een functie van een kerk die midden het leven wil staan? Binnen in de kerk tref je het gebouw zoals het was. Wanneer je binnenkomt ervaar je onmiddellijk de stilte en de rust, eigen aan een kerk. Dit zorgt ook voor een aangename en rustige werksfeer, midden een jachtige wereld. Vooraan in de absis prijkt nog een het grote Christusbeeld. En aan de zijaltaaren hebben de heiligen hun plaats bewaard. Het hoogkoor van

de kerk is opgebouwd met een tussenverdiep. Een constructie die desgevallend terug verwijderd kan worden. Op het gelijkvloers en de tussenverdiepen zijn de burelen van de medewerkers. Dit alles is afgesloten met een houten doorkijk. Zo is er nog de halve ruimte van de kerk voor vergaderingen en ontmoetingen. En in de zijbeuk is een sanitair blok gevestigd. De vroegere deuren van de portalen zijn nu verwerkt tot mooie toiletdeuren. Deze beschrijving in een notendop vind je uitgebreid terug op de website www.jachba.be. Hier vind je het hele verhaal van de herbestemming.

Durven investeren

Hoe moeilijk dit vandaag ook klinkt, willen we onze kerkgebouwen meer gebruiken dan enkel voor liturgische vieringen, dan moeten we durven investeren. We mogen onze gebouwen niet verknoeien met goedkope oplossingen. En, we moeten hierbij denken vanuit de inhoud, dit ten bate voor heel de gemeenschap. In de open ruimte of de ontmoetingsruimte in de Sint-Jozefskerk vindt onder andere het vroegere parochiekoor terug een plaats om wekelijks te repeteren. Ook de buurtwerking vindt er een onderkomen. Elke toevallige passant is er welkom om even een kijkje te nemen. Er worden yogalessen gegeven en studiebijeenkomsten. En ook voor een babyborrel of een buurtfeest kan je er terecht. Kortom, een geslaagd huwelijk tussen architectenbureau en gemeenschap. En bij de mensen is de pijn om het verlies van hun kerkgebouw bijlange zo groot niet meer. Want ze mogen zich er nog altijd thuis voelen.

Na dit bezoekje aan deze geslaagde realisatie ben ik er nog meer van overtuigd om moedig gedurfde stappen te zetten rondom de toekomst van onze kerkgebouwen. De verslagen hoeven niet in de kast te blijven om alles op de lange baan te schuiven. Met 'we zullen wel zien' raken we ook niet echt vooruit. Laten we het samen wagen om te zoeken welke vormgeving onze pastoraal vandaag nodig heeft. Zo worden ook onze kerkgebouwen meer dan een plaats enkel voor de kerkgangers. Ze mogen iets betekenen voor de ruime samenleving en gemeenschap.

JOHAN LOONES (reageren johan.loones@skynet.be)